

Business Centre
Club

RAPORT **15**

Oczekiwania
prawne i ekonomiczne

Podstawy prawne dla transformacji cyfrowej miejsc pracy

Przedmiot
badania

3

Parametry
badania

3

Cele
badania

3

Wprowadzenie

3

Opis metody
badawczej

3

Opis uzyskanej
próby

4

10

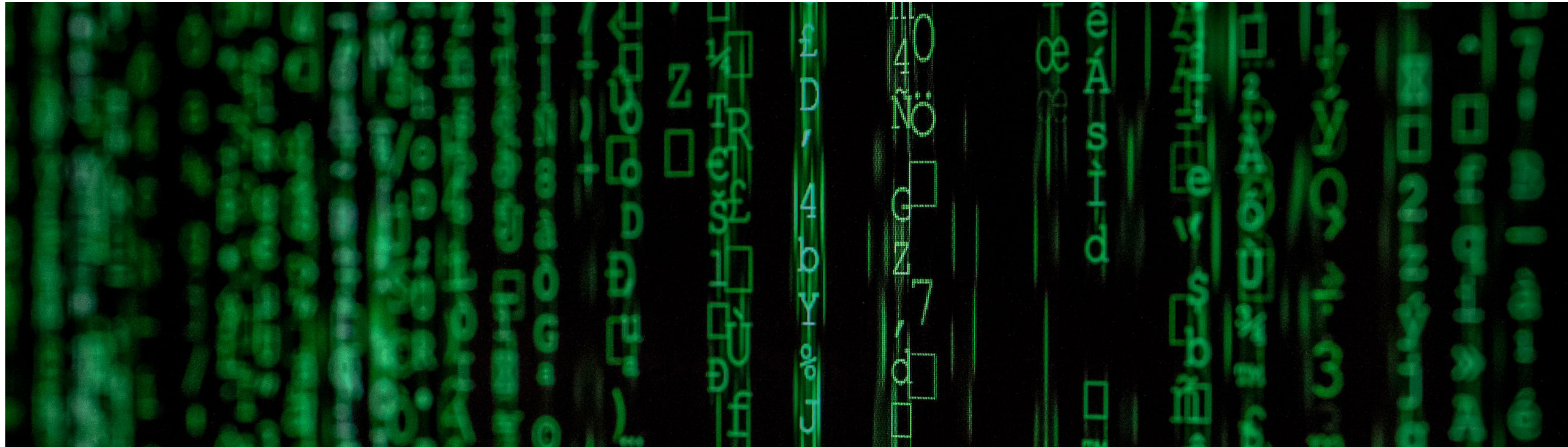
Podsumowanie

8

Wnioski z badań

4

Analiza wyników
badań

Przedmiot badania:

Ustalenie jakie są bariery dla cyfryzacji w polskich przedsiębiorstwach oraz w jaki sposób polski Prawodawca powinien udzielać wsparcia prawnego i finansowego na rzecz rozwoju cyfryzacji.

Parametry badania:

- rodzaj: ilościowe;
- metoda: CAWI; losowy, warstwowy dobór próby uwzględniający kryterium wielkości zatrudnienia
- grupa docelowa: pracodawcy (badanie ogólnopolskie);
- liczebność próby: 220.

Cele badania:

- określenie czy przepisy prawa sprzyjają postępującej transformacji cyfrowej;
- zbadanie z jakimi barierami w procesie cyfryzacji miejsc pracy borykają się pracodawcy;
- określenie w jakim kierunku powinny iść zmiany prawne związane z informatyzacją miejsc pracy.

Wprowadzenie

Na szczepku UE zawarte zostało w czerwcu 2020 r. Porozumienie Ramowe Europejskich Partnerów Społecznych w sprawie cyfryzacji. Partnerzy społeczni z krajów Wspólnoty oczekują zaangażo-

wania w kluczowe obszary cyfryzacji: inwestycje technologiczne, szkolenia (inwestycje w umiejętności) oraz zapewnienie warunków do cyfrowej transformacji. Powyższa materia musi zostać objęta dialogiem pomiędzy związkami zawodowymi, organizacjami przedsiębiorców oraz stroną rządową. Merytoryczny dialog ze strony BCC powinno poprzedzać ustalenie jaki jest obecny stan wiedzy przedsiębiorców na temat cyfryzacji oraz jakie są oczekiwania przedsiębiorców – tak aby zaproponowane następnie mechanizmy cyfryzacji były odpowiednie i dopasowane do potrzeb polskich firm.

Niniejsze badanie pozwoli na sprawdzenie z jakimi problemami spotykają się polscy przedsiębiorcy w zakresie wdrażania cyfryzacji. Badanie ma na celu także ustalenie jakiego rodzaju prawnych oraz organizacyjnych i finansowych rozwiązań oczekują przedsiębiorcy.

Opis metody badawczej

Przedmiotem badania były przedsiębiorstwa zatrudniające co najmniej 2 osoby. Badanie prowadzono w formie ankiety telefonicznej (CAWI) pomiędzy 24 sierpnia a 9 września 2022. Zastosowano losowy, warstwowy dobór próby uwzględniający kryterium wielkości zatrudnienia. Dla zmiennej tej wybrano proporcje nie ze wzglę-

du na liczbę podmiotów w populacji wszystkich firm w Polsce a odzwierciedlające ich znacznie dla rynku pracy (firmy duże są nieliczne w porównaniu z małymi, jednak mają duże znaczenie dla rynku ze względu na wielkość zatrudnienia). Skutecznie skontaktowano się z grupą 3741 firm, 220 z nich zgodziło się na udział w badaniu, spełniało kryteria grupy docelowej oraz do rozmowy desygnowało osobę mogącą reprezentować przedsiębiorstwo. Grupę respondentów stanowili właściciele firm, członkowie zarządu lub starsi rangą menedżerowie.

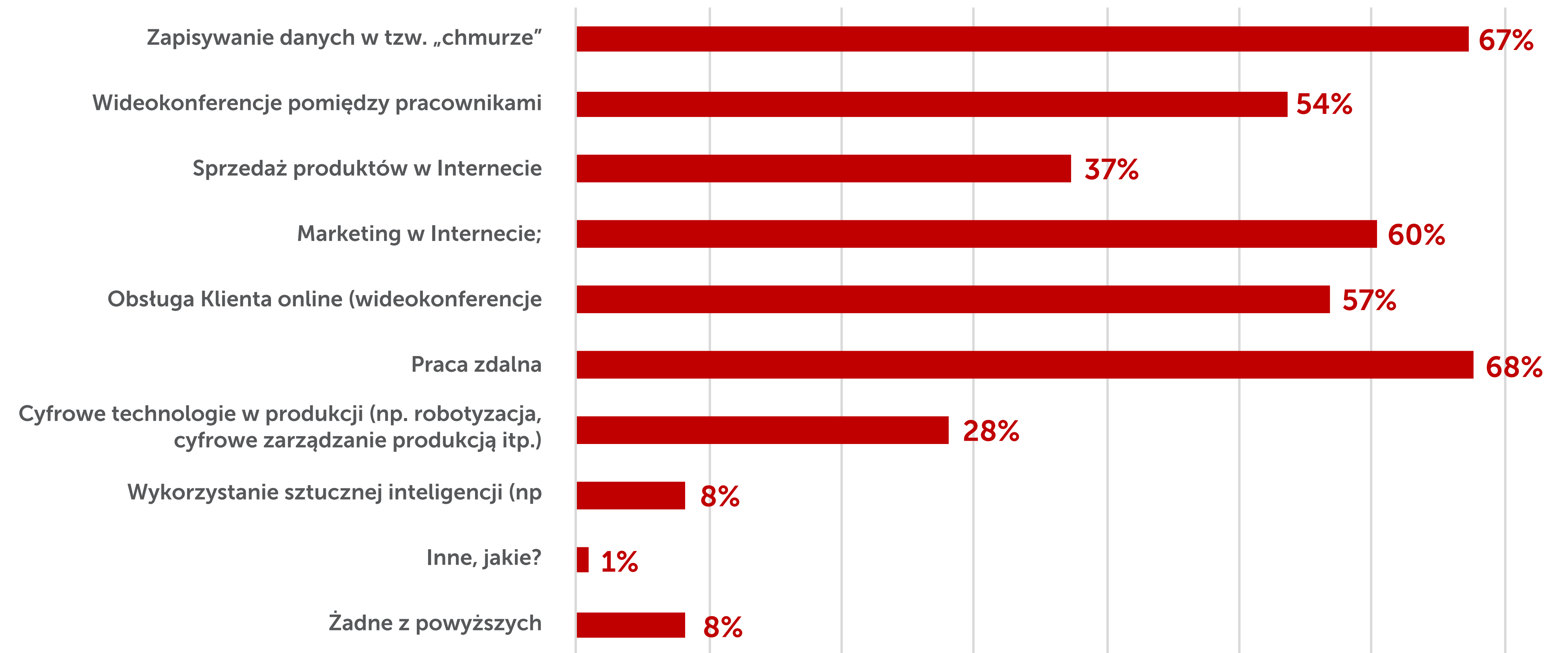
Opis uzyskanej próby

W badaniu wzięło udział łącznie 220 firm. 53 z nich to organizacje zatrudniające pomiędzy 2 a 9 pracowników (24%), 57 podmiotów zatrudniających pomiędzy 10 a 49 osób (26%), 44 firmy w kategorii zatrudnienia pomiędzy 50 a 249 (20%). 66 firm (30%) zatrudniało 250 lub więcej osób.

21% firm objętych badaniem zadeklarowało handel jako swoją główną działalność, 37% usługi, a blisko 1/3, bo 32%, produkcję. 10% określiło kategorię działalności jako „inną”.

W badanej próbie reprezentowane były wszystkie województwa, z czego najliczniej mazowieckie (20%), małopolskie (9%), śląskie (9%), wielkopolskie oraz pomorskie (po 8%).

Które z rozwiązań jest stosowane w twojej firmie? (wielokrotny wybór)

Analiza wyników badań

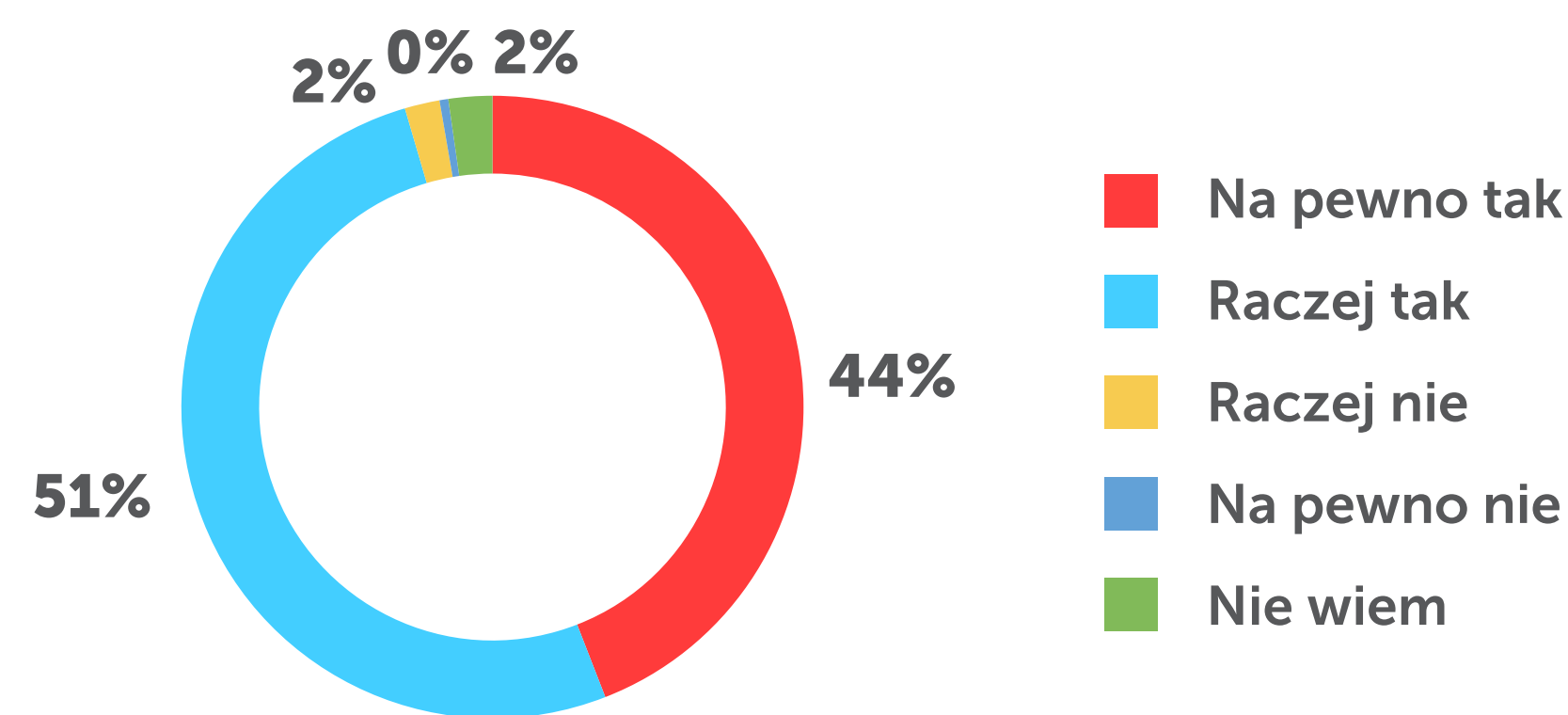
Stopień cyfryzacji przedsiębiorstw jest bardzo różny, tak samo jak używane przez te przedsiębiorstwa narzędzia. Wśród badanych przedsiębiorców najczęściej wskazywanym rozwiązaniem była praca zdalna (68%), zapisywanie danych w chmurze (67%), marketing w Internecie (60%), obsługa klienta online (57%) oraz wideokonferencje

pomiędzy pracownikami (54%). Dość popularnym rozwiązaniem jest również sprzedaż produktów w Internecie (37%) oraz cyfrowe technologie w produkcji (np. robotyzacja, cyfrowe zarządzanie produkcją itp.) – na co wskazało 28% respondentów. W 8% badanych przedsiębiorstw wykorzystywana jest sztuczna inteligencja. 1% badanych wskazało na inne odpowiedzi: ewidencję czasu pracy poprzez odcisk palca, EDM (Elektroniczną

Dokumentację Medyczną) oraz VPN (Virtual Private Network – wirtualną sieć prywatną). 8% badanych odpowiedziało, że żadne z powyższych rozwiązań nie jest u nich stosowane. Wynik badania wskazuje, iż coraz większego znaczenia nabiera zdolność przedsiębiorstw do zdalnego świadczenia usług. Stąd właśnie zainteresowanie pracą zdalną, zapisywaniem danych w tzw. „wirtualnej chmurze” oraz marketingiem w Internecie.

Na pytanie, czy cyfryzacja ma pozytywny wpływ na funkcjonowanie przedsiębiorstwa, 51% badanych odpowiedziało, iż raczej tak, a według 44% - na pewno. Można więc zauważyć, że prawie wszyscy (95% badanych) zauważają pozytywne zmiany jakie cyfryzacja wnosi do przedsiębiorstwa. Jednie 2% stwierdziło, że raczej tych zmian nie ma, a tyle samo ankietowanych nie wie czy cyfryzacja wywiera pozytywny wpływ.

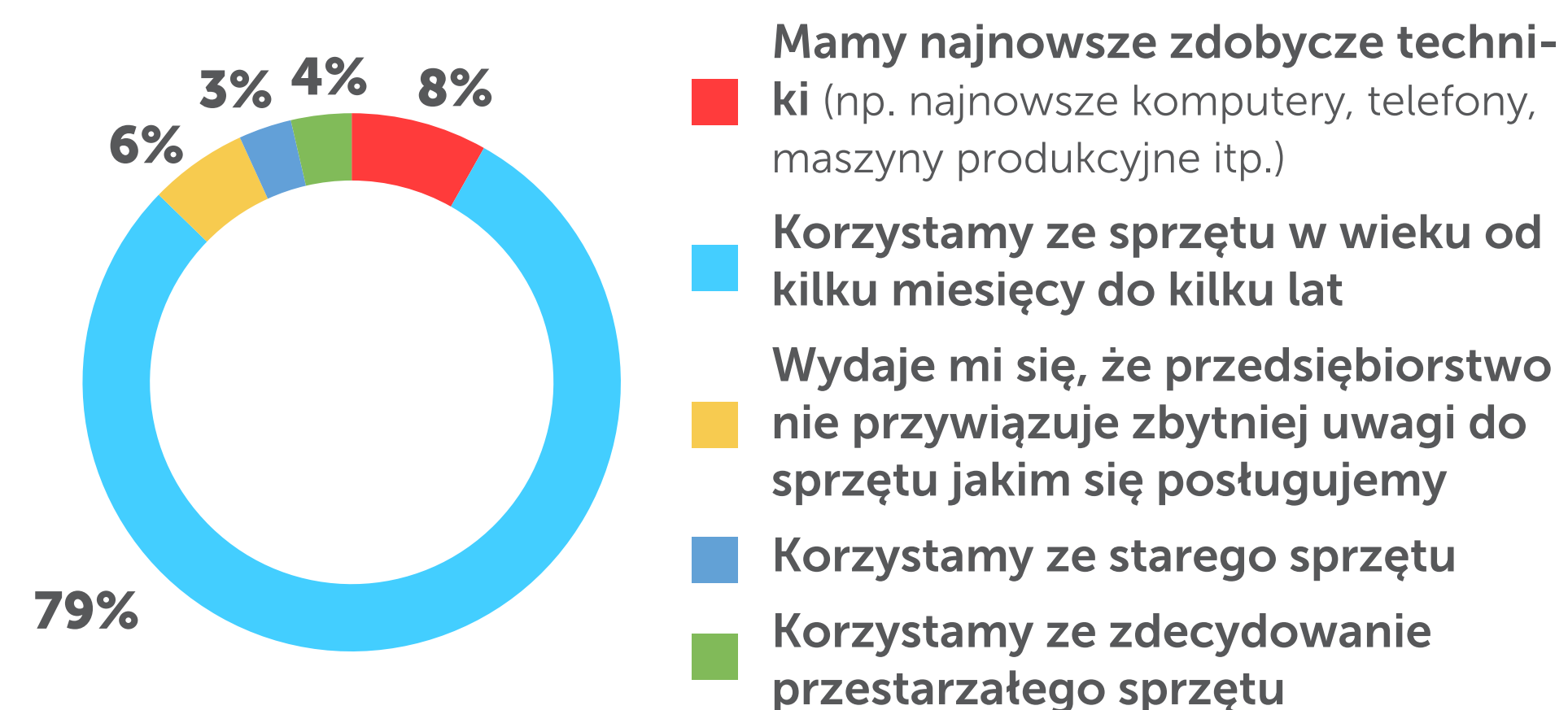
Czy Pana(i) zdaniem cyfryzacja ma pozytywny wpływ na funkcjonowanie przedsiębiorstwa?

Cyfryzacja przedsiębiorstwa nie może mieć miejsca bez odpowiednich narzędzi, stąd pytanie o kondycję sprzętu z której korzystają przedsiębiorstwa. Aż 79% badanych przedsiębiorstw korzysta ze sprzętu w wieku od kilku miesięcy do kilku lat, jedynie 8% badanych ma najnowsze zdobycze techniki (np. najnowsze komputery, telefony, maszyny produkcyjne). Wśród badanych 6% osób wydaje się, że przedsiębiorstwo nie przywiązuje zbytnej uwagi do sprzętu jakim się posługują pracownicy. 3% badanych korzysta ze starego sprzętu, a 4% ze zdecydowanie przestarzałego sprzętu. Generalnie więc przedsiębiorcy zwracają uwagę na jakość sprzętu jaki wykorzystują.

Jaka jest kondycja sprzętu (elektroniki), z której korzysta twoje przedsiębiorstwo?

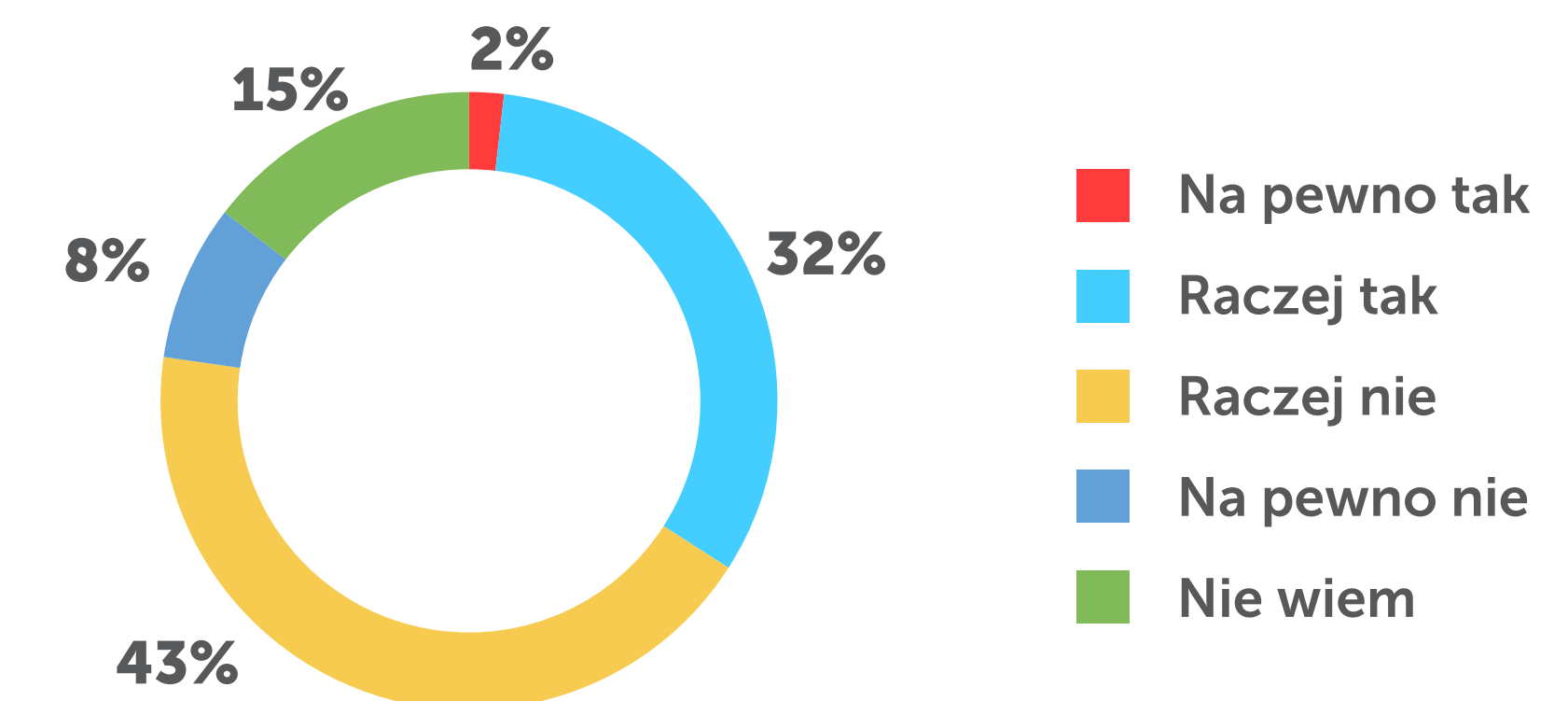
(proszę wybrać najlepiej pasującą odpowiedź)

Zdaniem 43% badanych obowiązujące prawo raczej nie sprzyja cyfryzacji przedsiębiorstw, a 8%

uważa, że na pewno nie jest sprzyjające. 32% przedsiębiorców uważa, że prawo raczej sprzyja cyfryzacji, a 2% uważa, że na pewno tak jest. 15% respondentów nie wie czy prawo jest sprzyjające. **Większość przedsiębiorców (51%) uważa otoczenie prawne za niesprzyjające cyfryzacji.** Wynik trudno więc uznać za optymistyczny.

Czy Pana(i) zdaniem obowiązujące prawo sprzyja cyfryzacji przedsiębiorstw?

O to jakie są przyczyny niewystarczającego wsparcia prawnego dopytano 51% badanych, którzy odpowiedzieli, że prawo nie sprzyja cyfryzacji przedsiębiorstw. Było to pytanie wielokrotnego wyboru. Najczęściej pojawiające się odpowiedzi były następujące: **brak kompleksowych przepisów prawnych dotyczących pracy zdalnej (74%)** oraz odpowiedź, iż **prawo podatkowe nie wspiera przedsiębiorstw wdrażających cyfryzację (także 74%)**. Bardzo często wybieraną odpowiedzią (72%)

respondentów) było również stwierdzenie, że **prawo nie nadąża za cyfryzacją (np. brak regulacji dotyczącej urzędów postępujących się sztuczną inteligencją)**. Nieco mniej osób (61%) stwierdziło, że są niejasne przepisy dotyczące własności intelektualnej. 6% badanych wskazało własną odpowiedź: opóźnienie legislacyjne, skomplikowanie i niespójność przepisów, biurokratyzację, brak dotacji, zagrożenia cyberatakami, negatywne podejście urzędników, urzędy które nie nadążają za cyfryzacją, opinię, iż tworzący prawo nie są zainteresowani problemami przedsiębiorców w zakresie cyfryzacji.

Można więc generalnie podsumować, iż zarzuty przedsiębiorców odnoszą się do opieszałości jaką dostrzegają w tworzeniu prawa. Stąd zrozumiały zarzut odnoszący się do braku kompleksowej regulacji pracy zdalnej. Nie pomaga także niepewne prawo podatkowe, które nie zawiera zachęty dla wdrażających cyfryzację przedsiębiorców. Powszechna jest ponadto opinia o tym, iż prawo nie nadąża za cyfryzacją, co widać chociażby po tym, że wiele ustaw powstaje dopiero na długo po tym, gdy niektóre cyfrowe nowinki ujrzą światło dzienne (tak było np. z bezzatogowymi statkami powietrznymi, bitcoinem, sztuczną inteligencją, blockchain itd.)¹.

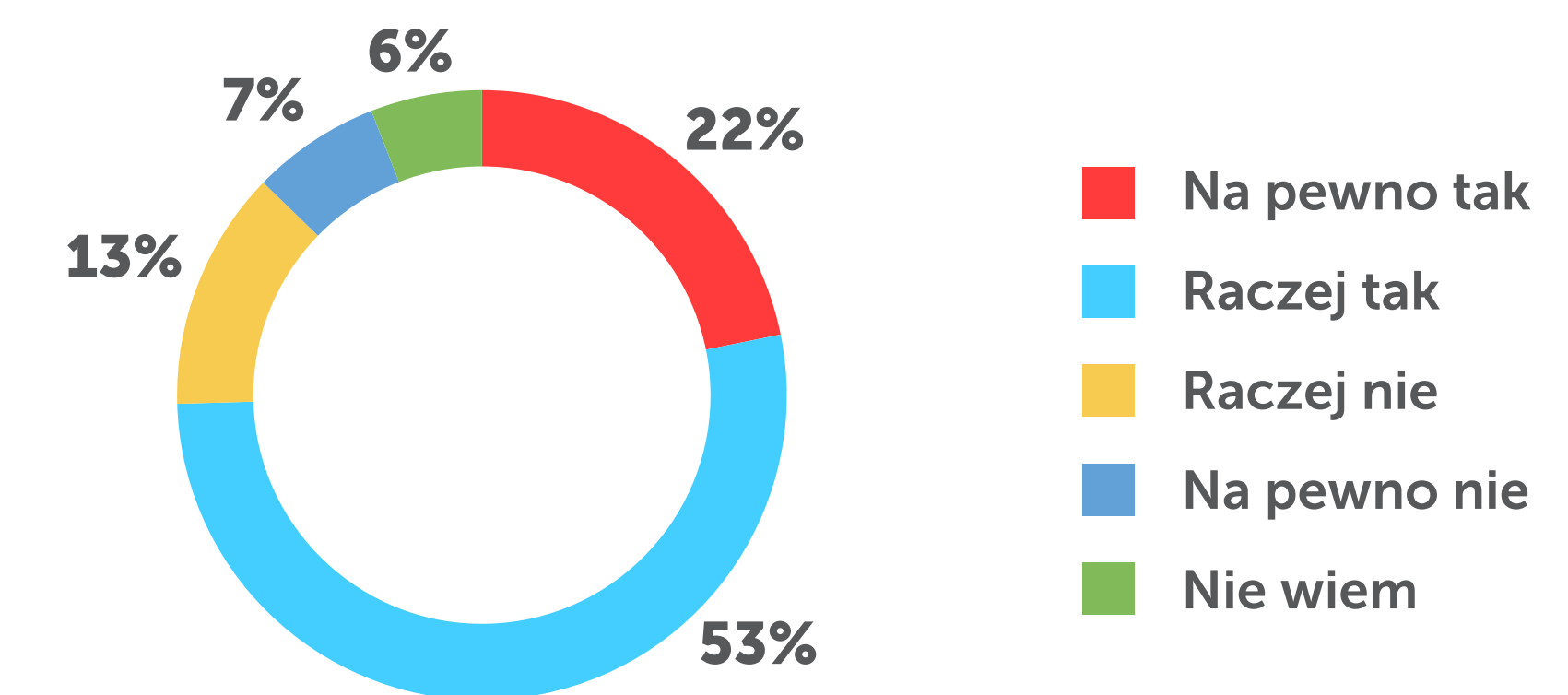
W przypadku odpowiedzi (c-d). Jakie są twoim zdaniem przyczyny niewystarczającego wsparcia prawnego? (wielokrotny wybór)

By wyjść naprzeciw odczuciu niedostatecznego wsparcia ze strony państwa, badani przedsiębiorcy zostali zapytani czy ich zdaniem centralny, państwowy program na rzecz cyfryzacji, który zapewni dostęp do wiedzy i szkoleń jest obecnie potrzebny. Zdecydowanie twierdząco odpowiedziało 22% badanych, 53% stwierdziło, że raczej tak. To aż $\frac{3}{4}$ wszystkich respondentów. 13% odpo-

wiedziało, że raczej nie, a 7% uważa, że na pewno nie jest to dobry pomysł. 6% badanych nie jest pewna, czy to słuszny kierunek wsparcia. Odpowiedzi są więc spójne z tymi, jakich przedsiębiorcy udzielili wcześniej. Generalnie **przedsiębiorcy chcieliby, aby powstał program, który całościowo wspierałby kwestię cyfryzacji, obejmujący dostęp do wiedzy i szkoleń.**

Czy uważa Pan(i), że centralny, Państwowy program na rzecz cyfryzacji, zapewniający dostęp do wiedzy i szkoleń, jest obecnie potrzebny?

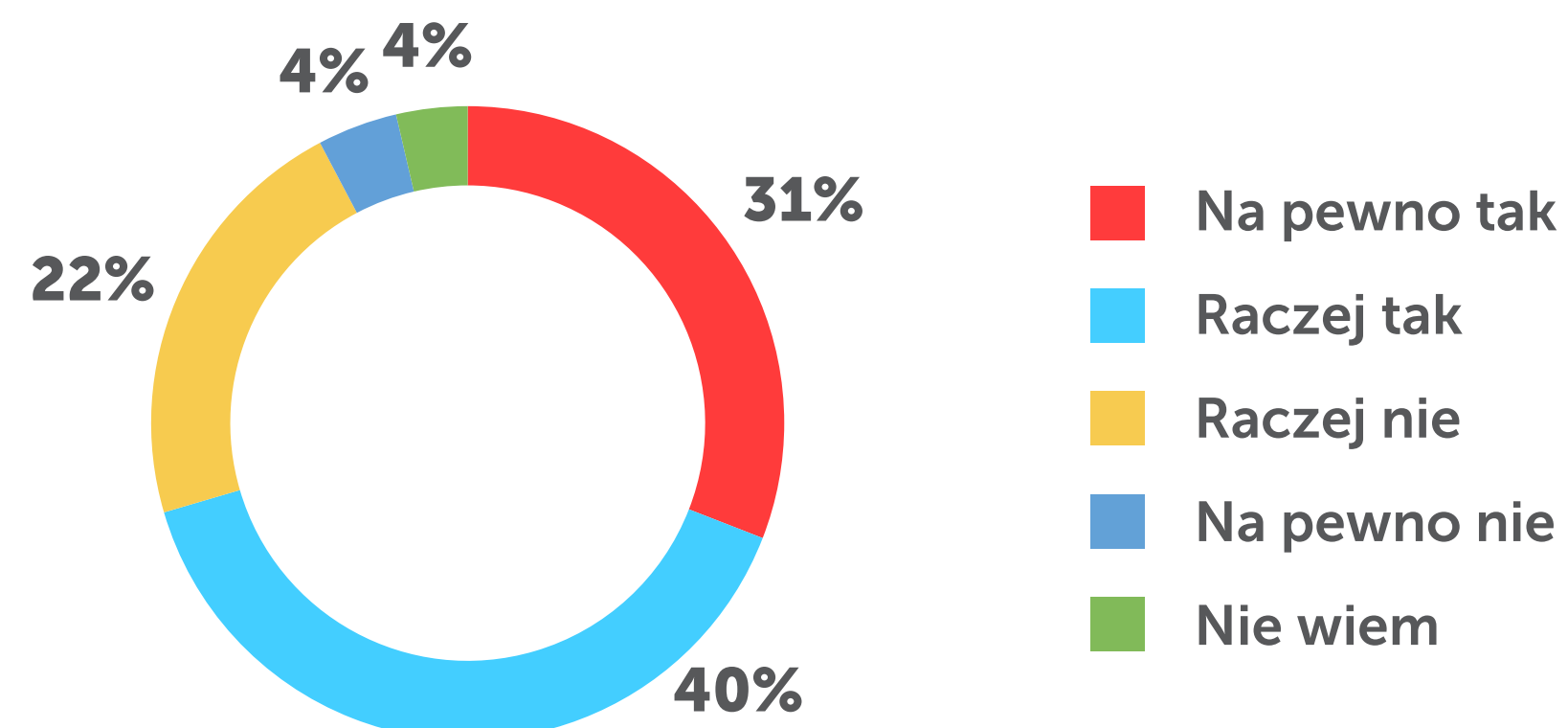

Kolejnym **pomysłem na rzecz wsparcia cyfryzacji przedsiębiorstw ze strony państwa jest dostęp do szybkiego, bezpłatnego Internetu dla przedsiębiorstw.** Wśród badanych dominuje pogląd, że jest to raczej dobry pomysł (40%) lub na pew-

¹ Zob też: <https://ceo.com.pl/nowe-technologie-wymykaja-sie-polskiemu-prawu-innowacje-pojawiaja-sie-na-ryнку-szybciej-niz-regulacje-opisujace-ich-funkcjonowanie-93385>

no jest to dobry kierunek wsparcia (31%). Tylko dla 22% badanych przedsiębiorców raczej nie jest to dobry pomysł, a dla 4% na pewno nie jest to dobre wsparcie ze strony państwa. 4% badanych nie wie czy to właściwy pomysł. Idea bezpłatnego dostępu do Internetu dla przedsiębiorstw, spotkała się więc z zdecydowanie przychylnym przyjęciem ze strony przedsiębiorców.

Czy Państwo powinno umożliwić dostęp do szybkiego, bezpłatnego Internetu dla przedsiębiorstw?

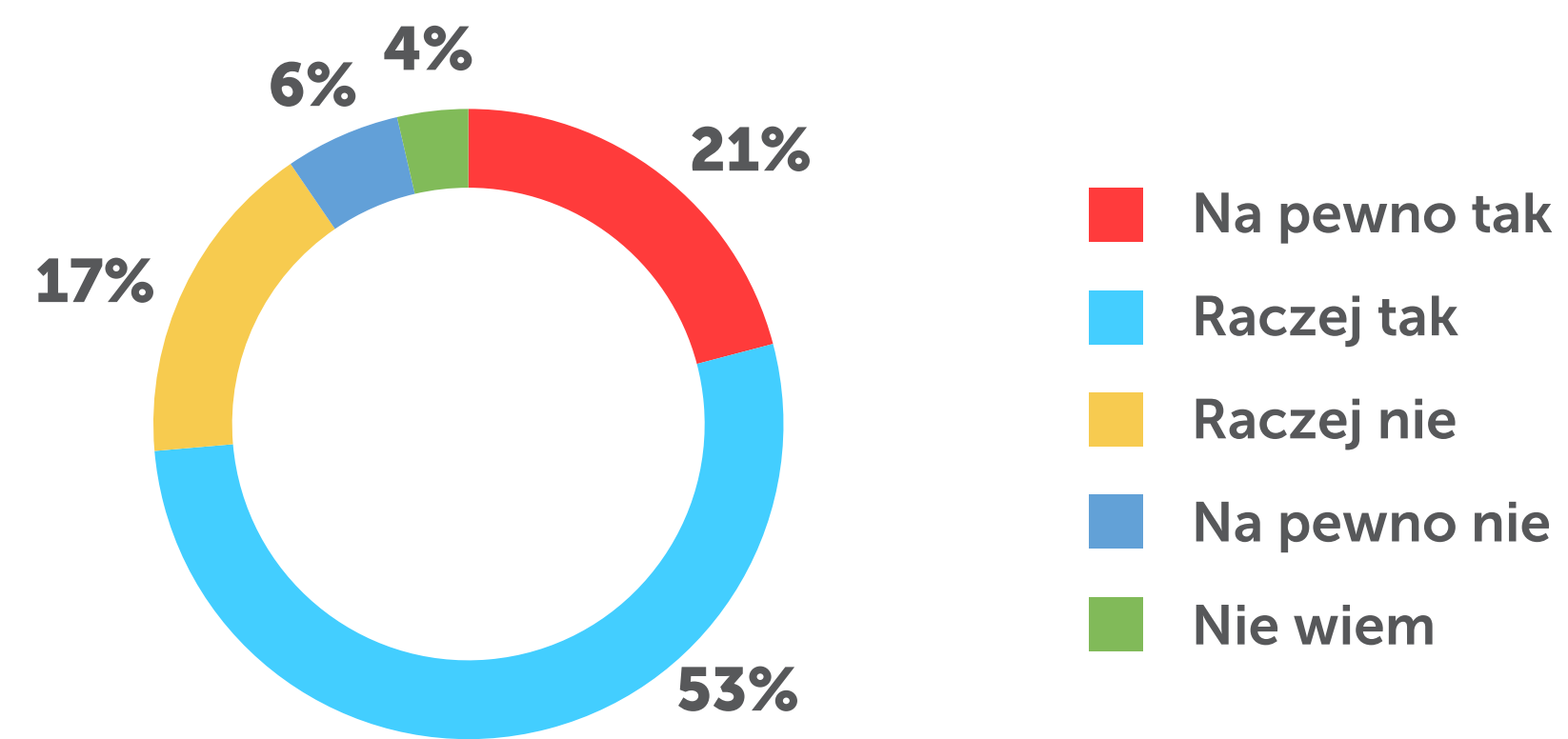

Badani przedsiębiorcy zostali również zapytani, czy państwo powinno zapewnić dotację pieniężną do cyfryzacji miejsc pracy w prywatnych przedsiębiorstwach. Tu również pojawiają się w przewadze raczej przychylne opinie (53%) lub zdecydowane poparcie tego pomysłu (21%). Tylko dla 17% respondentów raczej nie jest to dobry pomysł, a dla 6% - na pewno nie jest to słuszny sposób

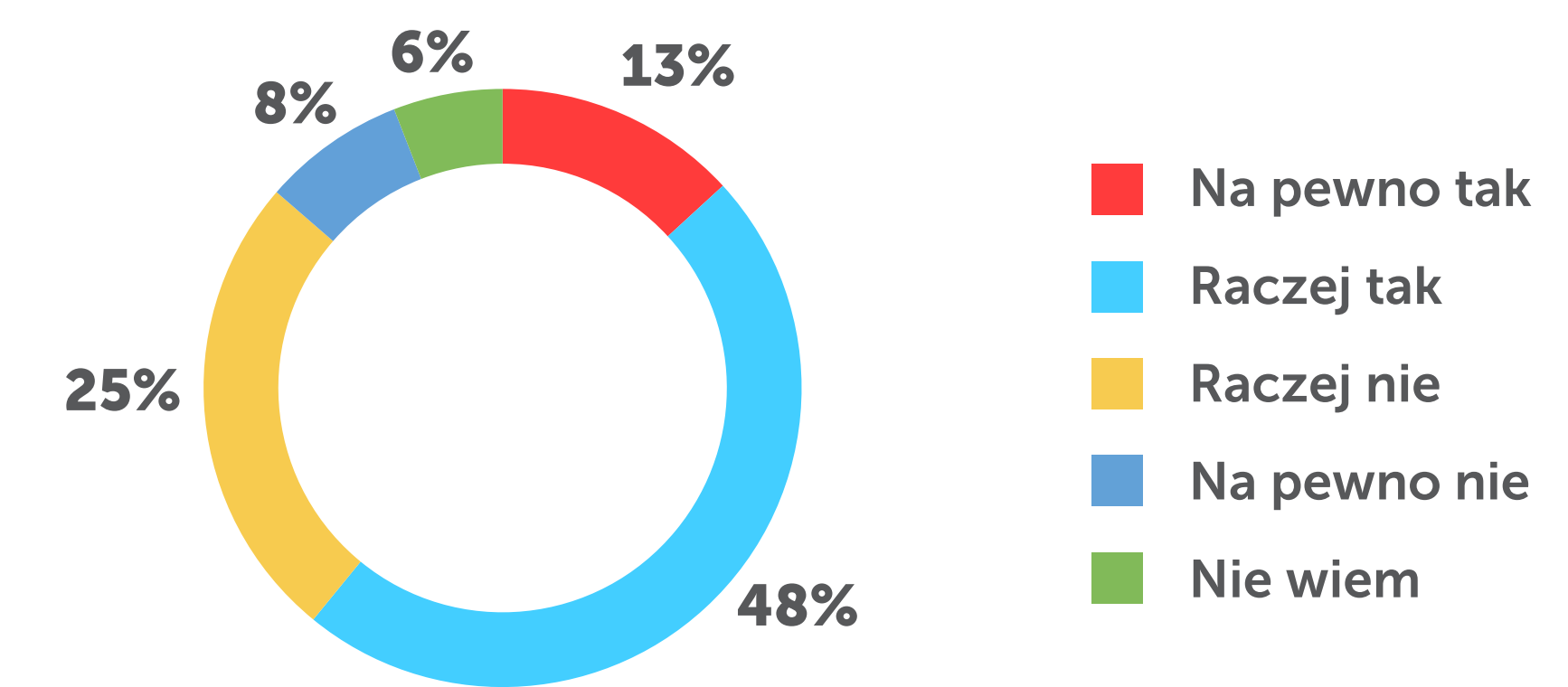
wsparcia przedsiębiorców. 4% badanych nie wie czy takie dotacje powinny być zapewniane.

Czy Państwo powinno zapewniać dotację pieniężną do cyfryzacji miejsc pracy w prywatnych przedsiębiorstwach?

Na koniec, przedsiębiorcy zostali zapytani czy powinny zostać wprowadzone przepisy chroniące pracowników (czyli ograniczające możliwość rozwiązania umów o pracę), tak aby cyfryzacja w przedsiębiorstwach nie prowadziła do ograniczenia zatrudnienia. Ponad połowa badanych twierdząco odpowiedziała na to pytanie – 48% uważa, że raczej tak, a 13%, że na pewno powinny zostać wprowadzone takie przepisy. 1/4 badanych uważa, że raczej nie, a 8% jest pewna, że takich przepisów nie powinno być. Wśród badanych 6% nie wie, czy przepisy powinny być wprowadzone. Na kanwie tych odpowiedzi można więc wysunąć pozytywny wniosek, iż **wg przedsiębiorców cyfryzacja ich przedsiębiorstw nie powinna zmierzać do ograniczenia zatrudnienia.**

Czy powinny zostać wprowadzone przepisy chroniące pracowników (czyli ograniczające możliwość rozwiązania umów o pracę), tak aby cyfryzacja w przedsiębiorstwach nie prowadziła do ograniczenia zatrudnienia?

Wnioski z badań

1

Najczęstszymi narzędziami cyfryzacji wśród przedsiębiorstw są te, które umożliwiają zdalne prowadzenie działalności. Stąd najczęściej wskazywane były: praca zdalna (68%), zapisywanie danych w chmurze (67%) oraz marketing w Internecie (60%).

2

Prawie wszyscy respondenci (aż 95%) stwierdzili, iż cyfryzacja ma pozytywny wpływ na funkcjonowanie przedsiębiorstwa.

3

Większość przedsiębiorstw korzysta ze sprzętu elektronicznego posiadającego od kilku miesięcy do kilku lat (79%). Bardzo rzadkie były odpowiedzi wskazujące, iż przedsiębiorstwo nie przywiązuje wagi do sprzętu na jakim pracuje (6%) lub że korzysta z przestarzałego sprzętu (3%).

4

Większość przedsiębiorców uważa, że otoczenie prawne nie sprzyja cyfryzacji (51%).

5

Zdecydowana większość (71%) opowiedziała się za darmowym Internetem dla przedsiębiorstw.

6

Jako przykłady niewystarczającego wsparcia prawnego wymieniane zostały: brak kompleksowych przepisów dotyczących pracy zdalnej (74%), brak wsparcia, zachęt prawno-podatkowych (74%) oraz to, iż prawo nie nadąża za coraz to nowszymi formami cyfryzacji (72%).

7

Przedsiębiorcy zdecydowanie (75%) poparli pomysł stworzenia programu na rzecz cyfryzacji, zapewniającego dostęp do wiedzy i szkoleń.

8

Aż 74% przedsiębiorców stwierdziło, iż państwo powinno zapewniać dotację pieniężną do cyfryzacji miejsc pracy.

9

Według przedsiębiorców cyfryzacja nie musi iść w parze z redukcją zatrudnienia. Stąd aż 61% przedsiębiorców stwierdziło, iż powinny zostać wprowadzone przepisy chroniące pracowników, tak aby cyfryzacja nie prowadziła do ograniczenia zatrudnienia.

Podsumowanie

Przedsiębiorcy zdecydowanie opowiadają się za cyfryzacją, powszechnie dostrzegając, iż ma ona pozytywny wpływ na funkcjonowanie ich firm. Zdaniem przedsiębiorców, państwo ma jednak wciąż wiele do uczynienia, aby zapewnić wsparcie dla cyfryzacji. W efekcie, przedsiębiorcy domagają się wsparcia prawnego, dotacji do cyfryzacji miejsc pracy oraz z satysfakcją przyjęliby takie rozwiązania jak np. dostęp do darmowego Internetu. Z drugiej strony, przedsiębiorcy byłiby w stanie zaakceptować przepisy gwarantujące pracownikom ochronę przed zwolnieniem, tak aby cyfryzacja nie spowodowała redukcji zatrudnienia. Bezspornie dobrym rozwiązaniem byłoby stworzenie państwowego programu na rzecz cyfryzacji, a jego pierwszym celem mogłoby być zapewnienie dostępu do wiedzy oraz szkoleń.

RAPORT 15

radca prawny **Marcin Frąckowiak**
 ekspert Business Centre Club ds. zbiorowego
 oraz indywidualnego prawa pracy

797 132 357

marcin.frackowiak@bcc.org.pl

Business Centre Club

Warszawa, 2022

wykonawca badań **Sedlak & Sedlak**

Badanie realizowane w ramach projektu:
Badanie dotyczące rynku pracy - wsparcie działalności Związku Pracodawców Business Centre Club w dialogu społecznym